Lieta Nr. A420245216
Lietas arhīva Nr. AA43-0836-17/20
ECLI:LV:ADAT:2017:1219.A420245216.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2017. gada 19. decembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente L. Paegļkalna,
tiesneši K. Berķis un M. Birzgalis

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz sabiedrības ar ierobežotu atbildību "UNGURMALAS" pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "UNGURMALAS" tiktu izsniegta atļauja trīs ūdens motociklu izmantošanai Ungura ezerā, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību "UNGURMALAS" apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2016. gada 17. oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja sabiedrība ar ierobežotu atbildību "UNGURMALAS" vērsās Dabas aizsardzības pārvaldē ar iesniegumu, kurā lūdza izsniegt atļaujas trīs ūdens motociklu (*Kawasaki JT 1500*, reģistrācijas numurs LZ 9720, motora jauda 118 kW; *Kawasaki JET SKI 1200 STX-R*, reģistrācijas numurs LV 9156, motora jauda 100,67 kW; *Kawasaki JET SKI 750 SXI*, reģistrācijas numurs LU 4070, motora jauda 67,11 kW) izmantošanai Ungura ezerā.

[2] Ar Dabas aizsardzības pārvaldes Vidzemes reģionālās administrācijas 2016. gada 4. marta lēmumu Nr. 3.15/126/2016-N atteikts izsniegt pieteicējai atļauju pārvietoties Ungura ezerā ar minētajiem ūdens motocikliem.

Administratīvais process iestādē noslēdzies ar Dabas aizsardzības pārvaldes 2016. gada 5. maija lēmumu Nr. 2.4/9/2016-N, ar kuru sākotnējais lēmums atstāts negrozīts.

Lēmums pamatots ar šādiem apsvērumiem.

[2.1] Gaujas nacionālā parka likuma 3. panta pirmās daļas 10. punkts noteic, ka parka teritorijā aizliegts pārvietoties pa upēm, ezeriem un citām ūdenstilpēm ar motorlaivām, ūdens motocikliem un cita veida ūdenstransporta līdzekļiem, kurus darbina jebkāda tipa un jaudas dzinēji. Šis aizliegums neattiecas uz valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu pārvietošanos, tām pildot dienesta pienākumus, kā arī uz pārvietošanos ar ūdenstransporta līdzekļiem Ungura ezerā. Tātad likumdevējs attiecībā uz Ungura ezeru ir paredzējis izņēmumu no vispārējā aizlieguma pa parka teritorijā esošajām ūdenstilpnēm pārvietoties ar motorizētiem ūdenstransporta līdzekļiem.

Minētā likuma 3. panta otrajā daļā noteikts, ka pārvietošanās ar motorlaivām, ūdens motocikliem un cita veida ūdenstransporta līdzekļiem, kurus darbina jebkāda tipa un jaudas dzinēji, Ungura ezerā ir pieļaujama tikai ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstveida atļauju. Likuma 4. panta pirmās daļas 4. punkts paredz, ka ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstveida atļauju drīkst izmantot motorizētus ūdenstransporta līdzekļus Ungura ezerā. Tātad attiecībā uz izņēmumu Ungura ezerā likumdevējs ir paredzējis īpašu kārtību, deleģējot Dabas aizsardzības pārvaldei tiesības atļaut pārvietoties Ungura ezerā ar motorizētiem ūdenstransporta līdzekļiem. Bez rakstveida atļaujas šāda pārvietošanās ir aizliegta.

[2.2] Pieteicējai atteikts izsniegt atļauju pārvietoties Ungura ezerā ar trim ūdens motocikliem, pamatojoties uz Ministru kabineta 2012. gada 2. maija noteikumu Nr. 317 "Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr. 317) 20.14. apakšpunktu, kurš noteic, ka, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamā biotopa "Mīkstūdens ezeri ar ezereņu Isoetes un/vai lobēliju *Lobelia* un krasteņu *Littorella* audzēm" aizsardzību, Ungura ezerā aizliegts pārvietoties ar motorlaivām, ūdens motocikliem un cita veida kuģošanas līdzekļiem, kuru dzinēja jauda ir lielāka par 3,7 kW, izņemot pārvietošanos teritorijas aizsardzības režīma ievērošanas kontrolei un cilvēku glābšanas un meklēšanas darbiem.

Lietā nav strīda, ka pieteicēja vēlas saņemt atļauju pārvietoties Ungura ezerā ar ūdens motocikliem, kuru jauda pārsniedz 3,7 kW, un ka nepastāv šajā tiesību normā noteiktie izņēmumi šādam ūdens motociklu jaudas ierobežojumam. Tomēr pieteicēja iebilst pret to, ka Noteikumu Nr. 317 20.14. apakšpunkts ir pretrunā augstāka juridiskā spēka tiesību normām, proti, Gaujas nacionālā parka likuma 3. panta pirmās daļas 10. punktam, 3. panta otrajai daļai un 4. panta pirmās daļas 4. punktam, kā arī pret to, ka tas izdots, pārsniedzot likumdevēja deleģējumu Ministru kabinetam.

[2.3] Noteikumi Nr. 317 ir izdoti, pamatojoties uz likumā "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" un Gaujas nacionālā parka likumā piešķirto deleģējumu Ministru kabinetam.

Likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 15. panta pirmā daļa paredz, ka aizsargājamām teritorijām var izstrādāt aizsardzības un izmantošanas noteikumus, lai nodrošinātu šo teritoriju aizsardzību un tajās esošo dabas vērtību saglabāšanu. Saskaņā ar likuma 17. panta pirmo daļu, ņemot vērā konkrētās aizsargājamās teritorijas īpatnības, kā arī tās izveidošanas un aizsardzības mērķus un uzdevumus, aizsargājamai teritorijai var izstrādāt arī individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus. Aizsargājamās teritorijas individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi reglamentē pieļaujamo un aizliegto darbību veidus šajā teritorijā, kā arī, ja nepieciešams, tās iedalījumu funkcionālajās zonās. Ievērojot minētajā tiesību normā noteikto, Gaujas nacionālā parka likuma 2. panta trešā daļa paredz, ka Ministru kabinets izdod noteikumus, kuros reglamentē parka individuālo aizsardzību un izmantošanu. Tātad, lai arī Gaujas nacionālā parka likumā ir vispārīgi noteiktas pieļaujamās un aizliegtās darbības parka teritorijā, konkretizēt pieļaujamās un aizliegtās darbības likumdevējs ir deleģējis Ministru kabinetam.

Ierobežojumu noteikšana motorizētu transportlīdzekļu jaudai, lai nodrošinātu īpaši aizsargājama biotopa aizsardzību, atbilst īpaši aizsargājamas teritorijas individuālo aizsardzības noteikumu izstrādāšanas un izdošanas mērķim, tālab Noteikumu Nr. 317 20.14. apakšpunkts pieņemts atbilstoši likumdevēja deleģējumam Ministru kabinetam.

[2.4] Noteikumu Nr. 317 20.14. apakšpunkts nav pretrunā ar Gaujas nacionālā parka likuma 3. panta pirmās daļas 10. punktu, 3. panta otro daļu un 4. panta pirmās daļas 4. punktu.

2009. gada 30. aprīļa Gaujas nacionālā parka likuma sākotnējā redakcijā (*spēkā no 2009. gada 3. jūnija līdz 2010. gada 2. novembrim*) bija noteikts, ka pārvietošanās ar motorlaivām, ūdens motocikliem un cita veida ūdenstransporta līdzekļiem, kurus darbina jebkāda tipa un jaudas dzinēji, Ungura ezerā ir ierobežota. Un, lai arī ar 2010. gada 7. oktobra grozījumiem likumā (*stājās spēkā 2010. gada 3. novembrī*) likumdevējs atteicās no īpašu Ministru kabineta noteikumu izdošanas attiecībā uz motorizētu ūdenstransporta līdzekļu izmantošanu Ungura ezerā, no minēto likuma grozījumu anotācijas neizriet, ka likumdevējs ir vēlējies pārskatīt noteiktos ierobežojumus. Likumdevējs ir tikai mainījis iestāžu kompetences attiecīgajā jautājumā.

Ar grozījumiem likumā likumdevējs ir noteicis, ka, lai pārvietotos Ungura ezerā ar motorizētiem ūdenstransporta līdzekļiem, ir nepieciešama īpaša Dabas aizsardzības pārvaldes atļauja. Saskaņā ar Gaujas nacionālā parka likuma $4.^1$ panta pirmo daļu Dabas aizsardzības pārvalde, izsniedzot rakstveida atļauju vai saskaņojot likumā minētās darbības, izmanto dabas aizsardzības plānā ietverto informāciju un jaunāko pieejamo informāciju par īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem konkrētajā teritorijā. Tātad likumdevējs ir piešķīris Dabas aizsardzības pārvaldei tiesības izdarīt lietderības apsvērumus par atļaujas izsniegšanas pieļaujamību katrā konkrētā gadījumā. Šādai īpašai atļaujas piešķiršanas kārtībai nebūtu nozīmes, ja Dabas aizsardzības pārvaldei atļauja būtu jāizsniedz visos gadījumos, kad persona vēlas to saņemt.

[2.5] Pieteicējas atsaucei uz Gaujas nacionālā parka dabas aizsardzības plānā 2004.-2013. gadam (kura termiņš 2014. gadā pagarināts līdz 2018. gada 31. decembrim) noteikto kārtību atļauju izsniegšanai motorizētu ūdenstransporta līdzekļu izmantošanai Ungura ezerā nav izšķirošas nozīmes, jo dabas aizsardzības plānam ir ieteikuma raksturs, savukārt Noteikumi Nr. 317 ir ārējais normatīvais akts, kas attiecīgi ir piemērojams izskatāmajā gadījumā.

[3] Pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru tai tiktu izsniegta atļauja trīs ūdens motociklu izmantošanai Ungura ezerā.

Prasījums pamatots ar šādiem apsvērumiem.

[3.1] No Gaujas nacionālā parka likuma 3. panta pirmās daļas 10. punkta, 3. panta otrās daļas un 4. panta pirmās daļas 4. punkta izriet likumdevēja griba noteikt, ka Ungura ezers ir vienīgā ūdenstilpne Gaujas nacionālā parka teritorijā, kurā ir noteikts izņēmums no vispārējā aizlieguma pa parka teritorijā esošajām ūdenstilpnēm pārvietoties ar motorizētiem ūdenstransporta līdzekļiem, attiecīgi ar Dabas aizsardzības pārvaldes izdotu rakstveida atļauju tajā atļaujot šādu pārvietošanās veidu.

Minētajās tiesību normās likumdevējs nav noteicis, ka Ministru kabinetam būtu tiesības izdot noteikumus, ar kuriem tiktu ierobežota Ungura ezerā atļauto motorizēto ūdenstransporta līdzekļu jauda.

[3.2] To, ka Ministru kabinetam nebija deleģējuma noteikt ierobežojumu motorizētu ūdenstransporta līdzekļu jaudai, ar kuriem atļauts pārvietoties Ungura ezerā, apstiprina tiesību normu vēsturiskā interpretācija.

Sākotnējā 2009. gada 30. aprīļa Gaujas nacionālā parka likuma redakcijā (*spēkā no 2009. gada 3. jūnija līdz 2010. gada 2. novembrim*) Ungura ezerā bija noteikts izņēmums no vispārējā aizlieguma pa parka teritorijā esošajām ūdenstilpnēm pārvietoties ar motorizētiem ūdenstransporta līdzekļiem. Lai gan likuma sākotnējā redakcijā bija arī noteikts, ka pārvietoties ar ūdenstransporta līdzekļiem Ungura ezerā varēs Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, ar 2010. gada 7. oktobra grozījumiem Gaujas nacionālā parka likumā (*stājās spēkā 2010. gada 3. novembrī*) likumdevējs izslēdza Ministru kabineta deleģējumu noteikt to, kādā kārtībā ir atļauts pārvietoties pa Ungura ezeru ar ūdenstransporta līdzekļiem, tā vietā nosakot, ka šāda pārvietošanās ir atļauta ar Dabas aizsardzības pārvaldes atļauju.

Arī vēlākā Gaujas nacionālā parka likuma redakcija (*stājās spēkā 2011. gada 1. janvārī*), kura bija spēkā gan Noteikumu Nr. 317 (un attiecīgi to 20.14. apakšpunkta) pieņemšanas laikā, gan ir spēkā pašlaik, nesatur likumdevēja deleģējumu Ministru kabinetam noteikt kārtību, kādā ir atļauta pārvietošanās pa Ungura ezeru ar motorizētiem ūdenstransporta līdzekļiem.

[3.3] Ministru kabineta noteikumus var izdot tikai tādā gadījumā, ja likumdevējs likumā formulējis deleģējumu šāda akta izdošanai un noteicis pilnvarojuma robežas.

Noteikumu Nr. 317 20. punkts izdots saskaņā ar Gaujas nacionālā parka likuma 2. panta trešo daļu. Tomēr attiecībā uz ūdens motociklu izmantošanas ierobežojumiem Ungura ezerā tas acīmredzami pārsniedz likumdevēja noteikto deleģējumu Ministru kabinetam.

Ministru kabinetam, izdodot noteikumus par Gaujas nacionālā parka individuālo aizsardzību un izmantošanu, ir jāpamatojas ne tikai uz deleģējuma normās noteikto, bet arī jāievēro pārējie likumā, uz kura pamata šādi noteikumi izdoti, paredzētie noteikumi par Gaujas nacionālā parka teritorijas un tajā esošo resursu izmantošanu, lai Ministru kabineta noteikumi nenonāktu pretrunā ar likumu.

Noteikumu Nr. 317 20.14. apakšpunkts ir pretrunā ar Gaujas nacionālā parka likuma 3. panta pirmās daļas 10. punktu, 3. panta otro daļu un 4. panta pirmās daļas 4. punktu. Likumdevējs minētajās Gaujas nacionālā parka likuma normās ir noteicis, ka ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstveida atļauju Ungura ezerā ir atļauts pārvietoties ar ūdens motocikliem. Tomēr Noteikumu Nr. 317 20.14. apakšpunktā pretēji likumdevēja gribai šis noteikums ir būtiski ierobežots, nosakot ūdens motociklu jaudas ierobežojumu. Ministru kabinets minētajā tiesību normā ir nepamatoti sašaurinājis likumdevēja gribu attiecībā uz iespēju izmantot ūdenstransporta līdzekļus Ungura ezerā un līdz ar to pārsniedzis sev noteikto deleģējumu un pilnvarojuma robežas.

Ja uzskatītu, ka deleģējuma robežas nav pārkāptas, tad būtu jākonstatē, ka ir nepieciešams grozīt minētās Gaujas nacionālā parka likuma normas, dzēšot no tām izņēmumu par ūdenstransporta līdzekļu izmantošanu Ungura ezerā.

[3.4] Ievērojot minēto, Dabas aizsardzības pārvaldei saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 15. panta otro un sesto daļu izskatāmajā lietā bija jāpiemēro Gaujas nacionālā parka likuma 3. panta pirmās daļas 10. punkts, 3. panta otrā daļa un 4. panta pirmās daļas 4. punkts.

Minētajās tiesību normās nav noteiktas Dabas aizsardzības pārvaldes tiesības administratīvajā aktā pēc saviem ieskatiem ierobežot jaudu motorizētiem ūdenstransporta līdzekļiem, ar kuriem atļauts pārvietoties Ungura ezerā. Dabas aizsardzības pārvaldei atļauja ūdens motociklu izmantošanai Ungura ezerā jāizdod, ievērojot Gaujas nacionālā dabas parka aizsardzības plāna 2004.-2013. gadam, kura termiņš 2014. gadā pagarināts līdz 2018. gada 31. decembrim, 3.5. nodaļā "Prasības motorizētu ūdens transportlīdzekļu izmantošanai Ungura ezerā" ietvertos noteikumus. Pārvalde ir tiesīga noteikt, cik ūdens motociklu vienlaicīgi drīkst atrasties Ungura ezerā, kurā diennakts laikā un cik ilgi tos atļauts izmantot, taču nedrīkst noteikt jaudas ierobežojumu izmantojamajiem ūdens motocikliem. Šo kārtību pārvalde agrāk ievēroja, taču tad mainīja viedokli, ka dabas aizsardzības plānam ir tikai ieteikuma raksturs.

Līdz ar to pieteicēja ir tiesīga saņemt labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru viņai tiktu izdota atļauja trīs ūdens motociklu izmantošanai Ungura ezerā, ievērojot dabas aizsardzības plāna 3.5. nodaļā ietvertos nosacījumus.

[4] Papildu paskaidrojumos par pieteikumu pieteicēja norāda, ka Noteikumu Nr. 317 20.14. apakšpunktā noteiktais aizliegums Ungura ezerā pārvietoties ar ūdens motocikliem vai citiem motorizētiem ūdenstransporta līdzekļiem, kuru dzinēja jauda ir lielāka par 3,7 kW, nesasniedz normā norādīto mērķi. Kā izriet no šī aizlieguma mērķa, tas noteikts, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamā biotopa "Mīkstūdens ezeri ar ezereņu *Isoetes* un/vai lobēliju *Lobelia* un krasteņu *Littorella* audzēm" aizsardzību. Tātad pēc šāda aizlieguma noteikšanas būtu sagaidāms, ka šī biotopa augi ezerā vairotos un biotopa kvalitāte uzlabotos, taču, kopš Ministru kabinets ir noteicis šo aizliegumu, nekādi pētījumi un pārbaudes par tā efektivitāti nav veiktas. Tātad praksē nav ticis pārbaudīts, vai noteiktais aizliegums vispār sasniedz savu mērķi vai to jau ir sasniedzis, vai tas ir efektīvs un samērīgs, un nepamatoti neierobežo personu tiesības uz pārvietošanos Ungura ezerā.

Šobrīd Ungura ezerā ir savairojušās zilaļģes, kam pamatā ir apstāklis, ka ūdens "netiek kustināts". Līdz ar to praksē, pastāvot šādam aizliegumam, kura normatīvais mērķis ir īpaši aizsargājamā biotopa aizsardzība, vismaz daļā Ungura ezera ir radušies nelabvēlīgi apstākļi cilvēkiem un dzīvniekiem, jo ezerā nav iespējams peldēties, nenodarot kaitējumu veselībai.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2016. gada 17. oktobra spriedumu pieteicējas pieteikums pilnībā noraidīts.

Spriedums motivēts ar šādiem apsvērumiem.

[5.1] Saskaņā ar likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 2. panta otro daļu, lai aizsargātu un saglabātu dabas daudzveidību (retas un tipiskas dabas ekosistēmas, aizsargājamo sugu dzīves vidi, savdabīgas, skaistas un Latvijai raksturīgas ainavas, ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos veidojumus utt.), lai nodrošinātu zinātniskos pētījumus un vides pārraudzību, kā arī lai saglabātu sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai nozīmīgas teritorijas, saskaņā ar kompetentu valsts varas un pārvaldes institūciju lēmumu tiek izveidotas, aizsargātas un apsaimniekotas ģeogrāfiski noteiktas valsts īpašumā esošas platības – aizsargājamās dabas teritorijas.

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēmas pamatprincipus, to veidošanas kārtību un pastāvēšanas nodrošinājumu, kā arī pārvaldes, kontroles un uzskaites kārtību vispārīgi regulē likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām". Saskaņā ar minētā likuma 2. panta trešo daļu aizsargājamās teritorijas citastarp iedala nacionālajos parkos. Šāds ar likumu izveidots nacionālais parks, kas attiecīgi ir valsts nozīmes īpaši aizsargājama dabas teritorija, ir Gaujas nacionālais parks.

Nacionālo parku, tostarp arī Gaujas nacionālā parka, galvenais uzdevums saskaņā ar 4. panta otro daļu ir dabas aizsardzība, kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana, zinātniskās izpētes, izglītošanas un atpūtas organizēšana, kuru ierobežo dabas un kultūrvides aizsardzības mērķi. Atpūtas organizēšana ir viens no nacionālo parku izveidošanas mērķiem, taču tā ir ierobežojama dabas un kultūrvides aizsardzības nolūkā. 4.panta trešajā daļā noteikts, ka nacionālajos parkos ir zonas, kurās visi dabas resursi pilnībā tiek izslēgti no saimnieciskās un citādas darbības. Pārējā nacionālo parku teritorijā atļauta tikai tāda saimnieciskā darbība, kas būtiski nemaina vēsturiski izveidojušās ainavas struktūru.

[5.2] Atbilstoši likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 15. pantam aizsargājamo teritoriju aizsardzības

nodrošināšanai un tajās esošo dabas vērtību saglabāšanai tiek izstrādāti vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un aizsargājamo teritoriju dabas aizsardzības plāni. Likuma 16. pants paredz, ka vispārējos aizsargājamo teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kuros reglamentēti tajās pieļaujamo un aizliegto darbību veidi, nosaka Ministru kabinets. Uz minētā deleģējuma pamata ir izdoti Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr. 264).

Saskaņā ar likuma 17. panta pirmo un otro daļu, ņemot vērā konkrētās aizsargājamās teritorijas īpatnības, kā arī tās izveidošanas un aizsardzības mērķus un uzdevumus, Ministru kabinets aizsargājamai teritorijai var izstrādāt individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus. Aizsargājamās teritorijas individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi reglamentē pieļaujamo un aizliegto darbību veidus šajā teritorijā, kā arī, ja nepieciešams, tās iedalījumu funkcionālajās zonās.

Gaujas nacionālā parka aizsardzībai, pamatojoties uz minētā likuma 17. panta otro daļu un Gaujas nacionālā parka likuma 2. panta trešo daļu, kas noteic, ka Ministru kabinets izdod noteikumus, kuros reglamentē parka individuālo aizsardzību un izmantošanu, Ministru kabinets ir izdevis individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus – Noteikumus Nr. 317.

[5.3] Likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 19. panta pirmajā daļā noteikts, ka aizsargājamās teritorijas var iedalīt funkcionālajās zonās. Funkcionālajām zonām ir atšķirīgi aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

Saskaņā ar minētā panta otro daļu aizsargājamās teritorijas var iedalīt citastarp dabas lieguma funkcionālajā zonā. Dabas lieguma funkcionālā zona atbilstoši Gaujas nacionālā parka likuma 6. pantam ir izveidota arī Gaujas nacionālā parka teritorijā. Saskaņā ar Noteikumu Nr. 317 1. pielikumu un 2. pielikuma 20. punktu Ungura ezers atrodas dabas liegumā zonā – dabas liegumā "Ungura ezera un purvu liegums".

[5.4] Vispārīgi aizliegumi dabas liegumu teritorijās, kurām nav izstrādāti individuālie aizsardzības noteikumi, pamatojoties uz likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 16. pantu, ir noteikti Noteikumos Nr. 264. Noteikumu 16.8. apakšpunkts noteic, ka dabas lieguma teritorijā aizliegts pārvietoties pa virszemes ūdensobjektiem ar kuģošanas un citiem peldošiem līdzekļiem, kuru mehāniskā dzinēja vai motora jauda pārsniedz 3,7 kW, izņemot valsts un pašvaldību institūciju amatpersonas, kuras pilda dienesta pienākumus, kā arī pilnvarotās personas, kuras veic vides normatīvo aktu ievērošanas kontroli, tajā skaitā zvejas kontroli. Savukārt noteikumu 16.9. apakšpunkts noteic, ka dabas lieguma teritorijā aizliegts pārvietoties ar ūdens motocikliem.

No minētā izriet, ka dabas lieguma zonā ir noteikts vispārīgs aizliegums pārvietoties pa virszemes ūdensobjektiem ar lieljaudas ūdens transporta līdzekļiem.

[5.5] Tiesiskais regulējums attiecībā par pārvietošanos pa virszemes ūdensobjektiem Gaujas nacionālā parka teritorijā ir noteikts gan Gaujas nacionālā parka likumā, gan Noteikumos Nr. 317.

No Gaujas nacionālā parka likuma 3. panta pirmās daļas 10. punkta un panta otrās daļas izriet, ka Gaujas nacionālajā parkā ir noteikts vispārējs aizliegums, kas attiecas uz visām parka funkcionālajām zonām, pārvietoties pa upēm, ezeriem un citām ūdenstilpēm ar motorlaivām, ūdens motocikliem un cita veida ūdenstransporta līdzekļiem, kurus darbina jebkāda tipa un jaudas dzinēji. Kā izņēmums ir pieļaujama pārvietošanās ar motorlaivām, ūdens motocikliem un cita veida ūdenstransporta līdzekļiem, kurus darbina jebkāda tipa un jaudas dzinēji, dabiskajā ūdenstilpē – Ungura ezerā, ja šādai darbībai Dabas aizsardzības pārvalde ir izdevusi rakstveida atļauju.

[5.6] Minēto tiesību normu satura noskaidrošanai ir veicama to vēsturiskā interpretācija.

[5.6.1] 1999. gada 16. decembra Gaujas nacionālā parka likumā (*spēkā līdz 2009. gada 2. jūnijam*) bija noteikts vispārīgs aizliegums pārvietoties parkā ar motorlaivām un ūdens motocikliem, izņemot Ungura ezeru. Uz minētā likuma 2. panta trešās daļas pamata izdotajos Ministru kabineta 2001. gada 7. augusta noteikumos Nr. 352 "Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr. 352) nebija ietverts tiesiskais regulējums attiecībā par īpašiem aizliegumiem vai ierobežojumiem ūdenstransporta līdzekļu izmantošanai Ungura ezerā. Taču saskaņā ar Noteikumu Nr. 352 4. punktu Ungura ezers daļēji atradās dabas lieguma zonā un daļēji arī ainavu aizsardzības zonā. Tātad līdz 2009. gada 2. jūnijam pārvietošanās ar lieljaudas ūdenstransporta līdzekļiem, tostarp ūdens motocikliem, Ungura ezerā ar likumu nebija ierobežota.

2004. gadā, kad vēl bija spēkā minētais likums, tika izstrādāts un apstiprināts Gaujas nacionālā parka dabas aizsardzības plāns no 2004. gada līdz 2013. gadam, kura termiņš 2014. gadā tika pagarināts līdz 2018. gada 31. decembrim. Saskaņā ar dabas aizsardzības plāna 3.5. nodaļā "Prasības motorizētu ūdenstransporta līdzekļu izmantošanai Ungura ezerā" (kas noteiktas, pamatojoties uz Gaujas nacionālā parka likuma 3. panta pirmās daļas 11. punktu un 4. panta 3. punktu) ietvertajiem noteikumiem ar Gaujas nacionālā parka administrācijas rakstveida atļauju Ungura ezerā bija atļauta motorizētu ūdenstransporta līdzekļu, tostarp ūdens motociklu, izmantošana. Ungura ezera biotopa un īpaši aizsargājamo augu – lobēliju atradņu – saglabāšanai vienlaicīgi Ungura ezerā bija atļauts atrasties ne vairāk kā sešiem ūdens motocikliem.

[5.6.2] 2009. gada 3. jūnijā stājās spēkā 2009. gada 30. aprīļa Gaujas nacionālā parka likums, kura sākotnējā redakcijā 3. panta pirmās daļas 10. punktā bija noteikts vispārējs aizliegums pārvietoties pa upēm, ezeriem un citām ūdenstilpēm ar motorlaivām, ūdens motocikliem un cita veida ūdenstransporta līdzekļiem, kurus darbina jebkāda tipa un jaudas dzinēji. Šis aizliegums neattiecās uz valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu pārvietošanos, tām pildot dienesta pienākumus, kā arī uz pārvietošanos ar ūdenstransporta līdzekļiem Ungura ezerā. Savukārt minētā likuma 3. panta otrās daļas sākotnējā redakcijā bija noteikts, ka pārvietošanās ar motorlaivām, ūdens motocikliem un cita veida ūdenstransporta līdzekļiem, kurus darbina jebkāda tipa un jaudas dzinēji, Ungura ezerā ir ierobežota. Tiesību norma paredzēja, ka Ministru kabinets izdod

noteikumus, kuros reglamentē kārtību, kādā Ungura ezerā notiek pārvietošanās ar ūdenstransporta līdzekļiem.

Ar jauno likumu likumdevējs bija izlēmis ierobežot ar dzinējiem darbināmu ūdenstransporta līdzekļu izmantošanu Gaujas nacionālā parka teritorijā, ierobežojumu konkretizēšanu deleģējot Ministru kabinetam. Ar likuma pārejas noteikumu 5. punktu Ministru kabinetam bija uzdots līdz 2010. gada 30. decembrim izdot iepriekš minētos noteikumus, bet līdz šādu noteikumu izdošanai saskaņā ar pārejas noteikumu 3. punktu motorizētu ūdenstransporta līdzekļu izmantošanai Ungura ezerā bija nepieciešama Dabas aizsardzības pārvaldes rakstveida atļauja.

Likumprojektā sākotnēji nebija paredzēta atļauja ūdens motociklu izmantošanai Ungura ezerā. Proti, iesniegtā likumprojekta 3. punkta pirmās daļas 11. apakšpunktā bija noteikts aizliegums pārvietoties pa upēm, ezeriem un citām ūdenstilpēm ar motorlaivām, ūdens motocikliem un cita veida ūdenstransporta līdzekļiem, kurus darbina jebkāda tipa un jaudas dzinēji, izņemot pārvietošanos ar motorlaivām Ungura ezerā Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, kā arī valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu pārvietošanos, pildot dienesta pienākumus, kas saistīti ar cilvēku glābšanu un meklēšanu, kā arī drošības uz ūdens nodrošināšanu.

Likuma anotācijā norādīts, ka "likumprojekts ir nosūtīts pašvaldībām atzinuma sniegšanai. (..) Raiskuma pagasta padome ierosina iekļaut Ungura ezerā izņēmumu – atļaut pārvietoties ar motorlaivām līdz pieciem zirgspēkiem. Iebildums nav ņemts vērā, jo nevarēs nodrošināt kontroli, vai netiek pārsniegta noteiktā jauda. Tai pat laikā ir paredzēts regulējums – pārvietoties ar motorlaivām Ungura ezerā varēs Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, kā arī izņemot valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu pārvietošanos, pildot dienesta pienākumus, cilvēku glābšanai un meklēšanai, kā arī drošības uz ūdens nodrošināšanai." Paturams prātā, ka pieci zirgspēki ir aptuveni 3,7 kW, tātad dzinēja jauda, kas ir noteikta kā maksimāli pieļaujamā Noteikumos Nr. 264.

No citētā likumprojekta anotācijas teksta izriet, ka likumprojektā paredzētais ūdenstransporta līdzekļu pārvietošanās ierobežojums Ungura ezerā ir vērsts nevis uz transporta līdzekļu pārvietošanās intensitāti, bet gan uz ūdenstransporta līdzekļu motoru jaudas lieluma ierobežojumu, proti, lai novērstu ūdenstransporta līdzekļu ar lieljaudas dzinējiem izmantošanu Ungura ezerā. Taču likuma izskatīšanas gaitā attiecīgi tika iesniegti papildinājumi (grozīts likumprojekta 3. panta pirmās daļas 11. punkts un papildināts 3. pants ar otro daļu) iepriekš norādītajā redakcijā.

[5.6.3] Gaujas nacionālā parka likuma pārejas noteikumu 5. punktā noteiktajā termiņā Ministru kabinets noteikumus par kārtību, kādā Ungura ezerā notiek pārvietošanās ar ūdenstransporta līdzekļiem, neizdeva.

Ar 2010. gada 7. oktobra grozījumiem Gaujas nacionālā parka likumā (*stājās spēkā 2010. gada 3. novembrī*) tika grozīta likuma 3. panta otrā daļa, nosakot, ka pārvietošanās ar motorlaivām, ūdens motocikliem un cita veida ūdenstransporta līdzekļiem, kurus darbina jebkāda tipa un jaudas dzinēji, Ungura ezerā ir pieļaujama tikai ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstveida atļauju. Tādējādi tika izslēgts iepriekš noteiktais deleģējums Ministru kabinetam izdot atsevišķus noteikumus motorizētu ūdenstransporta līdzekļu izmantošanas kārtības Ungura ezerā noteikšanai.

Ņemot vērā, ka šādu aizliegumu noteikšana pēc būtības ietilpst Gaujas nacionālā likuma 12. panta trešajā daļā noteiktajā deleģējumā, atsevišķu Ministru kabineta noteikumu izdošana šā jautājuma regulēšanai radītu papildu nevajadzīgu normatīvo aktu pārsegšanos un līdz ar to arī tiesiskā regulējuma uztveres apgrūtinājumu.

Proti, saskaņā ar likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 16. un 17. pantu tieši Ministru kabinets ir pilnvarots noteikt atļautās un aizliegtās darbības gan aizsargājamajām teritorijām kopumā, gan arī aizsargājamajām teritorijām, kurām ir nepieciešama īpaši individuāli izstrādāta aizsardzības kārtība. Turklāt saskaņā ar likumu "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" tieši Ministru kabinets ir tiesīgs noteikt funkcionālo zonējumu aizsargājamajās teritorijās, tostarp arī nacionālajos parkos, kuri tiek izveidoti ar likumu. Pēc satura vienāds pilnvarojums Ministru kabinetam ir ietverts arī Gaujas nacionālā parka likuma 2. pantā. Šā panta otrajā daļā noteikts, ka parka funkcionālo zonu platības un robežu aprakstus apstiprina Ministru kabinets. Bet minētā panta trešajā daļā noteikts, ka Ministru kabinets izdod noteikumus, kuros reglamentē parka individuālo aizsardzību un izmantošanu.

[5.7] Funkcionālo zonu noteikšanas mērķis ir aizsargājamās teritorijas sadalīšana pēc aizsardzības līmeņa un attiecīgi to pieļaujamās izmantošanas. Tādējādi tieši Ministru kabinets ir pilnvarots izvērtēt un noteikt aizsardzības aizsargājamās teritorijas aizsardzības pakāpi katrā tās teritorijas vietā, attiecīgi zonējot teritoriju, un noteikt aizliegtās un noteiktajās funkcionālajās zonās noteikt teritorijā atļautās un aizliegtās darbības. Līdz ar to arī attiecībā par Ungura ezeru ir nosakāmas citas aizsardzības prasības.

Pusotru gadu pēc minēto Gaujas nacionālā parka likuma grozījumu spēkā stāšanās izdoti noteikumi Nr. 317, ar kuriem Ministru kabinets, izmantojot tam deleģētās tiesības noteikt Gaujas nacionālā parka funkcionālo zonu sadalījumu un attiecīgi arī aizsargājamības režīmu parkā, visu Ungura ezera teritoriju ir noteicis kā dabas lieguma zonu, ietilpstošu dabas liegumā "Ungura ezera un purva liegums".

Ņemot vērā, ka visa Ungura ezera teritorija ar Noteikumiem Nr. 317 ir iekļauta Gaujas nacionālā parka dabas lieguma zonā, pārsūdzētajā lēmumā ir pamatoti piemērots minēto noteikumu Nr. 317 20.14. apakšpunkts, kurš paredz, ka, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamā biotopa "Mīkstūdens ezeri ar ezereņu *Isoetes* un/vai lobēliju *Lobelia* un krasteņu *Littorella* audzēm" aizsardzību, Ungura ezerā aizliegts pārvietoties ar motorlaivām, ūdens motocikliem un cita veida kuģošanas līdzekļiem, kuru dzinēja jauda ir lielāka par 3,7 kW, izņemot pārvietošanos teritorijas aizsardzības režīma ievērošanas kontrolei un cilvēku glābšanas un meklēšanas darbiem.

Turklāt atbilstoši Noteikumu Nr. 264 16.8. un 16.9. apakšpunktam dabas lieguma zonā vispārīgi ir aizliegts izmantot lieljaudas ūdenstransporta līdzekļus (lieljaudas motorlaivas ar dzinēju virs 3,7 kW jeb pieciem zirgspēkiem un ūdens motociklus). Attiecīgi nav loģiski izskaidrojams, kādēļ Gaujas nacionālā parka teritorijā esošajā dabas liegumā noteiktajiem aizliegumiem būtu jābūt būtiski atšķirīgiem.

Līdz ar to Ministru kabinets Noteikumu Nr. 317 20.14. apakšpunktā noteikto aizliegumu pārvietoties Ungura ezerā ar ūdens motocikliem, kuru dzinēja jauda ir lielāka par 3,7 kW, ir noteicis tam piešķirtā pilnvarojuma ietvaros, un šāds aizliegums nav pretrunā ar Gaujas nacionālā parka likuma normām.

[5.8] Arī pieteicējas arguments, ka ūdenstransporta līdzekļu neizmantošana Ungura ezerā rada nelabvēlīgas sekas cilvēkiem un dzīvniekiem, jo ezerā ir izveidojušās zilaļģes, ir atzīstams par nepamatotu.

Zilaļģu pastiprināta vairošanās ir eitrofikācijas sekas (skābekļa trūkums ūdenī, aizaugšana un dūņu uzkrāšanās), ko izraisa gan dabīgais, gan antropogēnais piesārņojums (slāpekļa un fosfora palielināts daudzums ūdenī), kas citastarp ir atzīts kā Ungura ezera aizsargājamā biotopa apdraudošais faktors. Tādēļ nav konstatējama cēloņsakarība lieljaudas ūdenstransporta līdzekļu neizmantošanai ar zilaļģu pastiprinātu savairošanos.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību, kas pamatota ar pieteikumā norādītajiem apsvērumiem.

[7] Paskaidrojumos par apelācijas sūdzību Dabas aizsardzības pārvalde to uzskata par nepamatotu, atsaucoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādītajiem apsvērumiem.

[8] Papildu paskaidrojumos par apelācijas sūdzību pieteicēja norāda, ka ir noslēgusi līgumu ar Pārgaujas novada pašvaldību, Dabas aizsardzības pārvaldi un nodibinājumu "VIDES RISINĀJUMU INSTITŪTS" par Ungura ezera aizsardzību, uzturēšanu un apsaimniekošanu, kas pierāda pieteicējas ieinteresētību ezera dabas daudzveidības saglabāšanā. Līguma izpildes rezultātā tiks noskaidrots Ungura ezera faktiskais ekoloģiskais stāvoklis un tādējādi būs iespējams rast efektīvākos ezera apsaimniekošanas risinājumus, kas savukārt palīdzēs noskaidrot un vienlaikus rast samērīgu risinājumu ezera ekoloģiskās vides un dabas daudzveidības saglabāšanā, samērojot dabas aizsardzību ar tās sabiedrības daļas interesēm, kuras kā atpūtas veidu vēlas Ungura ezerā izmantot iespēju izbraukt ar ūdens motociklu.

[9] Administratīvā apgabaltiesa, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 304. panta pirmo daļu, lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[10] Pārbaudījusi apelācijas sūdzībā ietvertos argumentus, apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa visaptveroši pārbaudījusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un nonākusi pie pareiziem secinājumiem, kas ir pilnīgi un pietiekami. Tādēļ Administratīvā apgabaltiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 307. panta ceturtajai daļai pievienojas pirmās instances spriedumā izteiktajai motivācijai, kas atreferēta šajā spriedumā, un to atkārtoti nenorāda.

Apgabaltiesa nesaskata tādus argumentus, uz kuriem pēc būtības pirmās instances tiesa nebūtu atbildējusi.

[11] Apgabaltiesa neatrod pamatojumu pieteicējas argumentam, ka Ministru kabinets ierobežojumus ūdenstransporta līdzekļu izmantošanai izdevis ārpus likuma deleģējuma.

[12] Ungura ezers ietilpst dabas liegumā. Tā ir teritorija, kurai ir noteikta īpaša aizsardzība.

Aizsargājamo teritoriju aizsardzības un izmantošanas tiesiskais regulējums Latvijā ir daudzslāņains. Tas neaprobežojas tikai ar konkrētās teritorijas (šajā gadījumā Gaujas nacionālā parka) izmantošanai pieņemtajiem normatīvajiem aktiem (likumu un uz tā pamata izdotajiem noteikumiem). Tādējādi deleģējums ir meklējams tiesību sistēmā. Likumdevējs ir izvēlējies radīt tādu tiesiskās aizsardzības tiesisko regulējumu, kas visaptveroši un kopsakarā noteic vienotu standartu, salīdzināmus izmantošanas noteikumus un aprobežojumus pēc noteiktām pazīmēm grupējamām funkcionālajām zonām (dabas liegumi, dabas parki u.c.). Tālab konkrētas aizsargājamas teritorijas izmantošanas noteikumi ir aplūkojami, pārbaudot visu uz konkrēto teritoriju attiecināmo normatīvo aktu kopumu. Izskatāmajā lietā tas ir ne tikai Gaujas nacionālā parka likums, bet arī likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām". No šo likumu sistēmas arī atrodams deleģējums Ministru kabinetam noteikt aizliegumu Ungura ezerā izmantot tādu motorizētu transportlīdzekli, kura jauda pārsniedz Noteikumu Nr. 317 20.14. apakšpunktā noteikto robežvērtību (3,7 kW).

Savukārt, kā pamatoti norādīts pēc apgabaltiesas pieprasījuma Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas sniegtajā viedoklī, Dabas aizsardzības pārvaldes kompetence aprobežojas ar individualizētu iesniegumu izvērtēšanu un rakstveida atļauju izsniegšanu, apsverot ūdenstransporta līdzekļa izmantošanas intensitāti, laiku utt., gadījumos, kad transportlīdzekļa jauda ir mazāka par 3,7 kW.

[13] Citiem pieteicējas apsvērumiem, tostarp faktam, ka pieteicēja noslēgusi daudzpusēju līgumu par Ungura ezera aizsardzību, uzturēšanu un apsaimniekošanu, lietas pareizā izšķiršanā nav nozīmes. Pieteicējas paredzētā darbība (konkrētas jaudas ūdensmotociklu izmantošana) nav pieļaujama, jo pārsniedz tiesību normā noteikto jaudas slieksni. Tālab Dabas aizsardzības pārvaldei atļaujas izsniegšana bija jāatsaka, citus apstākļus un apsvērumus, tostarp par to lietderību, nevērtējot.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309. pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt sabiedrības ar ierobežotu atbildību "UNGURMALAS" pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "UNGURMALAS" tiktu izsniegta atļauja trīs ūdens motociklu izmantošanai Ungura ezerā.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma pieņemšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente L. Paegļkalna

Tiesnesis K. Berķis

Tiesnesis M. Birzgalis